

Opleiding doen bij het Amsterdams Instituut voor Gezins- en Relatietherapie

Het Amsterdams Instituut voor Gezins- en Relatietherapie (AIGR)

Het AIGR is een samenwerkingsverband van systeemtherapeuten, die met elkaar gezins- en relatietherapie, coaching, consultatie, opleiding, supervisie- en leertherapie aanbieden. Het werd in 1986 opgericht door een aantal ggz-professionals die begeistert waren geraakt door de systeemtherapie en die zelf een rol hebben gespeeld bij het introduceren en ontwikkelen van systemisch denken en praktijkvoeren in Nederland. Van meet af aan werden hulpverlening en opleiding als elkaar verrijkende activiteiten gecombineerd. De keuze om met elkaar een maatschap aan te gaan was en is ingegeven door de behoefte om als systeemtherapeuten nauw samen te kunnen werken. Samenwerking verhoogt het werkplezier, de inhoudelijke inspiratie en de gezamenlijke deskundigheid, en met elkaar heb je ook meer kracht om dingen te kunnen ontwikkelen en organiseren.

Het AIGR is gevestigd in een historisch pand aan de Prinsengracht vlakbij het Leidseplein, midden in het centrum van Amsterdam, dat met het openbaar vervoer goed bereikbaar is. De opleidingen van het AIGR worden in dit prachtige pand gegeven.

De opleiding Systeemtherapie bij het AIGR

De opleiding Systeemtherapie van het AIGR biedt het cursorisch aanbod (TTC 212) dat nodig is voor erkenning als systeemtherapeut door de Nederlandse Vereniging voor Relatie en Gezinstherapie (NVRG). De opleiding bestaat uit een basiscursus van 132 uur en 2 specialistische cursussen van elk 40 uur.

De systeemtherapie opleiding van het AIGR is een brede, generalistische en integratieve opleiding. De opleiding bestaat sinds 1988 en wordt verzorgd door een team van opleiders. De rijke traditie van systeemtheorie en systeemtherapie heeft veel verschillende perspectieven voortgebracht, van waaruit naar systemen kan worden gekeken. De cursist maakt kennis met de diverse stromingen en krijgt een overzicht van zowel de historische ontwikkeling van de systeemtherapie als van de huidige stand van zaken. In de opleiding worden de verschillende invalshoeken verbonden aan de eigen levensgeschiedenis en context van de cursist. Op grond van onder andere de eigen geschiedenis, gevolgde studie, werkervaring, de eigen context brengt de cursist natuurlijk zelf ook een (groot) aantal meerduidige verhalen, ervaringen en ideeën mee over met gezinnen en systemen. Zo komt ook de persoonlijke ontwikkeling en groei van de cursist aan bod, die bijdraagt aan het vinden van een eigen stijl in het vak.

Deze vorm van leren zien wij als een proces van co-creëren van verhalen, ervaringen en ideeën in de voortdurende wisselwerking tussen cursusgevers en cursisten en tussen cursisten onderling. De cursusgroep wordt gezien als een deel van de context van het leerproces. Dit betekent dat nadrukkelijk ook aandacht besteed wordt aan het groepsproces en de wijze van reflecteren.

We stimuleren dat cursisten kijken en uitvinden wat hen past, want iedereen is verschillend en er is niet één weg die naar Rome leidt. Dat gaat natuurlijk niet alleen over kennis. De cursist dient ook de vaardigheden en competenties te ontwikkelen voor het werken als

systeemtherapeut. Wie je bent en hoe je in het leven staat kleurt mede welke houding je als systeemtherapeut ontwikkelt. Gelaagdheid en afwisseling kenmerken de opleiding. We denken dat het belangrijk is dat een opleiding niet een losse verzameling is van modules, maar een samenhangend geheel. De groep van opleidingen levert een belangrijke bijdrage als leeromgeving voor iedere deelnemer. Er wordt veel gewerkt met dyades, zodat je presentaties en persoonlijke oefeningen samen kunt doen met een medecursist. De docenten geven steeds in duo les, waarbij het streven is dat één van de twee docenten van de laatste les ook weer aanwezig is bij de volgende les, omdat dit bijdraagt aan de continuïteit. Doordat de docenten de reflectieverslagen van de cursisten lezen, hebben zij zicht op wat de opleidingen meemaken. De eerste supervisieserie vindt plaats in kleine groepen van opleidingen bij opleiders en andere maten van het AIGR. Op deze wijzen is er zicht op ieders ontwikkeling en biedt de opleiding holding aan de systeemtherapeut in opleiding. Het streven is dat wie de basisopleiding doet aansluitend ook de specialistische cursussen bij ons volgt, zodat groepsleden elkaar goed leren kennen en kunnen ondersteunen in elkaars ontwikkeling. En de opleiding wordt afgesloten met een feestelijke bijeenkomst waarbij de opleidingen deze overgang natuurlijk ook met een aantal van hun eigen dierbaren kunnen vieren.

Typisch voor de opleiding van het AIGR is het belang dat aan blikwisselingen wordt toegekend. Het wisselen van perspectief doet een ander licht schijnen op de zaak. Het leven zit vol ambivalenties en polariteiten. Er is aandacht voor het normale gezin, maar ook voor het gezin dat kampt met de gevolgen van ziekte, stoornis of trauma.

In tegenstelling tot veel andere opleidingsinstellingen voor systeemtherapie is bij het AIGR het psychodynamisch denken goed vertegenwoordigd in de caleidoscoop van perspectieven die wordt geboden. Het gebruik van de innerlijke dialoog, de aandacht voor parallelprocessen, de gevoeligheid voor intergenerationele overdracht, hechting en differentiatie zijn alle aspecten die daarvan getuigen. De mens is van verwekking tot dood in ontwikkeling en dat geldt ook voor de verbanden waarin wij als mensen leven, werken, leren, liefhebben. De beweging naar meer bewustzijn en betere verbinding is daarbij doorgaans heilzaam. Faseovergangen zijn onmisbare, maar kwetsbare, momenten in die ontwikkeling. De wisselwerking met de omgeving is niet altijd bevorderlijk voor groei naar meer leefbaarheid en weerbaarheid. De wisselwerking van remmende en bevorderlijke krachten dient steeds opnieuw gezien te worden.

Visie op leren en op onderwijs

Bij goed onderwijs in systeemdenken en systeemtherapie hoort een meervoudige visie op leren en opleiden.

Het leren van het vak systeemtherapie zien we als een ontwikkelproces met verschillende aspecten. Het bestaat uit het opdoen van kennis, het eigen maken van vaardigheden en leren toepassen van methodieken en het ontwikkelen van een bij het systeemdenken passende attitude. Een goede integratie van deze drie ontwikkelingsdomeinen staat in onze opleiding centraal en is wezenlijk voor het ontwikkelen van de benodigde competenties en vakbekwaamheid.

In de praktijk betekent dit dat we de opleiding volgen bij en stimuleren in het vinden van de optimale integratie van kennis, vaardigheden en attitude. Dit is dit terug te vinden in elke opleidingsdag, waarbij de aangeboden theorie en kennis op een speelse manier worden besproken, bijbehorende vaardigheden worden geoefend en wordt stilgestaan bij de eigen en persoonlijke ervaringen van de cursist rondom het onderwerp. Gedurende de hele opleiding wordt, mede aan de hand van reflectieverslagen en de geïntegreerde supervisie aandacht gegeven aan de integratie van deze onderdelen. Op deze wijze lukt het om niet alleen de voor een systeemtherapeut benodigde kennis te vergaren en competent te zijn in het uitvoeren van vaardigheden en methodieken, maar stimuleren wij als opleiders vooral om het geleerde vorm te geven in de bij de eigen persoon passende stijl. Wij gaan ervan uit dat ieder, vanuit zijn eigen achtergrond, zijn/haar vak met een persoonlijke eigen stijl uitvoert. Juist in deze eigen en persoonlijke stijl ligt belangrijke kracht als therapeut. De opleiding is daarmee meer dan een cursus waar je kennis opdoet of basisvaardigheden voor het vak leert. Het is een traject gericht op persoonlijke en professionele ontwikkeling naar een bij je eigen kracht en stijl passend uitvoeren van het vak van systeemtherapeut.

Behandelde competenties

Door de hele cursus heen wordt gebruik gemaakt van het document Competenties ST dat is opgesteld door de NVRG.

De opleiding tot systeemtherapeut dient de opleiding te helpen de competenties ST te verwerven, dat zijn de competenties waarover een systeemtherapeut moet beschikken om het vak op een professionele wijze uit te kunnen oefenen. De competenties geven richting en inhoud aan het leren en aan de hand van de competenties worden de eindtermen van de opleiding bepaald.

Er worden vier typen competenties onderscheiden:

- I. Algemene therapeutische competenties
- II. Systemische Metacompetenties
- III Systemische Basiscompetenties
- IV. Competenties om systeemtherapeutische technieken toe te passen

De algemene therapeutische competenties, competenties die alle therapeuten ongeacht het referentiekader moeten beheersen, worden bij aanvang van de opleiding tot systeemtherapeut voor het grootste deel bekend verondersteld.

Tijdens de TTC-ST 212 ligt de nadruk op het aanleren van de systemische meta- en basiscompetenties en de competenties om systeemtherapeutische technieken toe te passen.

Handwijzer voor de belangrijkste systeemtherapeutische competenties

Hierbij worden de systemische metacompetenties - zij vormen de essentie van het systeemtheoretisch denken en handelen - beschouwd als het einddoel en het kompas voor de cursus. Daarom hebben wij daar een handzaam model van gemaakt: de zogenaamde Handwijzer Systemische Competenties (De Jong, 2021). Aan het eind van de opleiding heeft de cursist deze competenties zich in zodanige mate dat hij of zij het vak van Systeemtherapeut zelfstandig kan uitoefenen.

In de basismodule (Inleidend plus Vervolgdeel, 132 uur) komen alle competenties aan bod. Per dag(deel) wordt beschreven welke specifieke systemische competenties behandeld worden. De toepassing in de werkomgeving komt aan de orde in de supervisie.

Opleiders:

Het AIGR team van opleiders bestaat uit:

- Reinout Graaff: psychiater/psychotherapeut Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG
- Ellen Kohnhorst: Klinisch psycholoog/ psychotherapeut Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG.
- Albert Neeleman: Klinisch psycholoog/psychotherapeut (Leer)Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG
- Marian Ploegmakers-Burg: Klinisch psycholoog (Leer)Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG.
- Margo Sandel: GZ Psycholoog-Psychotherapeut Supervisor en opleider van de NVRG
- Christien de Jong: GZ Psycholoog-Psychotherapeut (Leer)Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG
- Juud Jonckheer: Psycholoog-Psychotherapeut Supervisor, opleider en leertherapeut van de NVRG

Allen zijn werkzaam (geweest) als systeemtherapeut bij het AIGR.

De voortgang van de opleiding worden in het opleidersoverleg besproken. Besluiten ten aanzien van de opleidingen worden afgestemd met het bestuur van de Stichting Opleidingen AIGR.

Sommige dag(del)en wordt lesgegeven door gastdocenten, die zijn uitgenodigd vanwege hun specifieke expertise.